

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/projekty-edukacyjne/58381,Gala-finalowa-X-edycji-projektu-edukacyjnego-Kamienie-Pamieci-Harcerze-Niepodleg.html>
23.04.2024, 18:47

**Gala finałowa X edycji projektu edukacyjnego
Kamienie Pamięci - „Harcerze Niepodległej” -
Katowice, 17 maja 2019**

17 maja 2019 r. w siedzibie Miasta Ogrodów - Instytucji Kultury im. Krystyny Bochenek (Plac Sejmu Śląskiego 2) odbyła się gala finałowa X edycji projektu edukacyjnego Kamienie Pamięci - „Harczerze Niepodległej”. Uczestnicy projektu upamiętnili „harczerzy Niepodległej”. Gali towarzyszyła prezentacja ich prac na stoiskach wystawienniczych. Uczestnicy projektu wzięli udział w wyjątkowej uroczystości wciągnięcia na maszt flagi przekazanej przez Prezydenta RP. Piątkową galę uświetnił zespół „Chwila Nieuwagi”.

„Przypomnieliśmy tych, którzy położyli szczególne zasługi dla odzyskania niepodległości Polski. Harcerze w ciągu ponad 100 lat – bo narodziny ruchu skautowskiego na ziemiach polskich to 1909 r. - są obecni we wszystkich kluczowych i trudnych momentach historii Polski” – powiedział podczas gali dyrektor Oddziału Instytutu Pamięi Narodowej w Katowicach dr Andrzej Sznajder podkreślając, że harcerstwo to „kuźnia kadr patriotycznych”.

Do dziesiątej edycji zgłosiło się łącznie 114 drużyn, jednak sprawozdanie z realizacji swoich działań, warunek udziału w projekcie, przesała 95 drużyn i z tymi pracami zapoznało się jury. Dzięki pozytywnej ocenie jury prawo do udziału w Gali uzyskało 79 drużyn. Prace niezakwalifikowane nie spełniały warunków obowiązującego w tegorocznej edycji regulaminu. Opisany w sprawozdaniach drużyn poziom merytoryczny zaplanowanych i wykonanych zadań był zróżnicowany, jednak większość z nich została oceniona wysoko. Jury docenia wysiłki włożony w różne formy upamiętnienia „harczerzy Niepodległej”, zazwyczaj niezwykle ciekawych lokalnych bohaterów, ale także popularyzatorskie działania mające na celu wprowadzenie do przestrzeni ogólnopolskiej sylwetek lokalnych postaci.

Ostateczne w wielkiej gali finałowej w Katowicach udział wzięło 66 drużyn z 48 instytucji oraz 2 osoby prywatne. Pod względem udziału poszczególnych województw przedstawia się to następująco: województwo śląskie – 12 drużyn, lubelskie – 2, podkarpackie – 22, dolnośląskie – 6, kujawsko-pomorskie – 6, łódzkie – 2, świętokrzyskie – 4, opolskie – 1, pomorskie – 4, podlaskie – 4, małopolskie – 3, mazowieckie – 1, warmińsko-mazurskie – 1.

Grupa **Chwila Nieuwagi** pochodzi z Górnego Śląska i wykonuje muzykę stanowiącą mieszkankę folklu śląskiego w nowoczesnym wydaniu, jazzu, ballady i piosenki poetyckiej.

Do tego nietypowego „mizungu” zespół dodaje element rozrywki, dowcipu i młodszej fantazji, dzięki czemu zyskuje świetny kontakt z publicznością. Chwila Nieuwagi to zespół nagradzany na najbardziej prestiżowych festiwalach piosenki folkowej i poetyckiej w Polsce. W swoim dorobku grupa ma trzy studyjne krążki: „Niepoprawna muzyka” (2011), „Mizung” (2013) oraz „Anieli śpiewają” (2016), płytę koncertową „Morawska Brama”, a także udział w kilkunastu składankach muzycznych.

Podczas piątkowego występu zespół zaprezentował śląskie pieśni powstańcze a także utwory traktujące o śląskich bajaniach, tradycjach i legendach. W programie: „Kajze mi się podziół”, „Biją się powstańcy”, „Ej, dostone żytko się kiwie”, „Czemu płaczesz ty powstańcze”, „Od Bytomia bito droga”, „Wlazła na wieża”.

***

IDEA PROJEKTU

Przypadające w 2019 r. okrągłe rocznice doniosłych dla dziejów państwa i społeczeństwa polskiego wydarzeń, mianowicie: 1909 r. (początków skautingu na ziemiach polskich), 1919 r. (walki o kształt granic niepodległego państwa polskiego), 1939 r. (80 rocznicy wybuchu II wojny światowej), 1949 (uderzenia komunistów w ruch harcerski w Polsce), samorzutnie kierują naszą uwagę na związek, jaki zachodził pomiędzy harcerstwem a realizacją idei niepodległości Polski.

Celem projektu jest upamiętnienie osób zaangażowanych w ruch skautowski i harcerski, które czynnie uczestniczyły w działaniach na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości: najpierw w latach 1914-1918 oraz 1919-1923 walcząc o ostateczny kształt granic Rzeczypospolitej, następnie w czasie II wojny światowej, stawiając opór okupantom hitlerowskim i sowieckim, a po jej zakończeniu, działając w powojennej konspiracji niepodległościowej.

Już od początku swojego funkcjonowania na ziemiach polskich w latach 1909/1910, harcerstwo stało się ważnym narzędziem kształtowania wśród młodych ludzi postaw patriotycznych, narodowych i niepodległościowych. Harcerzy i skautów odnajdziemy wśród żołnierzy Legionów, w szeregach Błękitnej Armii, wśród wielkopolskich i śląskich powstańców, bohaterskich Obrońców Lwowa czy też uczestników wojny polsko-bolszewickiej. W odrodzonej Rzeczypospolitej, czynnie angażowali się w działania na rzecz obrony praw mniejszości polskiej poza granicami kraju, czego wymownym przykładem może być m.in. ich aktywność w ramach Związku Polaków w Niemczech. Nie zabrakło też harcerzy na pierwszej linii działań zbrojnych we wrześniu 1939 roku, a także w działalności konspiracyjnej wymierzonej w okupantów. Niejednokrotnie, wierni Polsce i zasadom ruchu harcerskiego, harcerze Szarych Szeregów i Hufców Polskich walcząc w obronie ojczyzny zapłacili najwyższą cenę. Po 1945 roku zaangażowali się aktywnie w działania przeciwko narzuconej społeczeństwu polskiemu komunistycznej władzy. Uderzenie komunistów w ruch harcerski, a w konsekwencji rozwiązanie w 1949 r. ZHP, nie stanowiło bynajmniej

kresu niepodległościowej działalności harcerskiej na ziemiach polskich. Fenomenem jest istnienie kilkuset lokalnych antykomunistycznych organizacji harcerskich na przełomie lat 40 i 50 XX wieku.

Zachęcamy do odszukania zapomnianych, bądź też w ogóle nieznanymi szerszemu ogółowi społeczeństwa, lokalnych bohaterów związanych ze skautingiem i harcerstwem. Przywróćmy, w naszych lokalnych społecznościach i nie tylko, pamięć o tych osobach i ideałach, którymi żyły i którym niejednokrotnie to życie oddały. Pokażmy, że zasady ruchu harcerskiego i idea niepodległości Polski były ze sobą nierozdzielnie związane.

Widocznym skutkiem pracy uczestników projektu będzie upamiętnienie tych postaci w różnych formach, np. poprzez prowadzenie akcji informacyjnych w społeczności lokalnej, upamiętnienie i upowszechnienie wiedzy na ich temat w artykułach w prasie lokalnej, na stronach i forach internetowych, bądź też na wystawach, prezentowanych później w bibliotekach, szkołach itd.

Uczestnicy, w ramach realizacji projektu, wskażą konkretne osoby i utrwalą pamięć o nich. Oprócz tego, podobnie jak to było w poprzednich edycjach, każdy bohater zostanie upamiętniony wirtualnym kamieniem na mapie pamięci, która w przyszłości powstanie na stronie projektu.

PRZEWODNIK PO PROJEKCIE

Kto może brać udział w projekcie?

Projekt skierowany jest do wszystkich osób i środowisk zainteresowanych historią najnowszą. Mogą w nim wziąć udział zarówno grupy (maksymalnie 3-osobowe) - rekrutujące się z klas szkolnych, kół historycznych, kół naukowych, środowisk kombatanckich, zastępów i drużyn harcerskich, jak również osoby indywidualne. Warunkiem uczestnictwa w projekcie jest wypełnienie i przesłanie (listownie bądź mejlowo) karty zgłoszenia znajdującej się na stronie: www.pamiec.pl/kamienie_pamieci w nieprzekraczalnym terminie do 31 stycznia 2019 r. (w przypadku korespondencji listowej decyduje data stempla pocztowego) oraz realizacja zadania.

Wybranie postaci

Zadanie projektowe polega na odnalezieniu bohatera zasługującego na szczególne upamiętnienie, najlepiej ze swojego regionu (bohatera lokalnego), wpisującego się w temat projektu, skauta lub harcerza, który:

- brał udział w walkach o niepodległość w latach 1914-1918,
- uczestniczył w walkach o granice Rzeczypospolitej w latach 1919-1923,
- brał udział w obronie niepodległości w latach II wojny światowej,

- uczestniczył po 1945 roku w działaniach antykomunistycznej konspiracji niepodległościowej.

W projekcie koncentrujemy się na osobach bezpośrednio zaangażowanych w dzieło odzyskania niepodległości lub jej obrony.

Może to być osoba której biografia jest już przedmiotem badań historyków, lub która jeszcze nie została zapisana w zbiorowej pamięci, a na to zasługuje.

Stworzenie portfolio

Uczestnik projektu powinien odtworzyć życiorys wybranego bohatera. Zebrać wszelkie ślady z nim związane: fotografie, skany dokumentów i pamiątki. Portfolio można wzbogacić różnymi elementami: wywiadem z członkami rodziny bohatera, relacjami osób, które go znały, opisami podjętych w ramach projektu działań i tym podobnymi. Jedynym ograniczeniem jest kreatywność uczestników projektu.

Upowszechnienie

Ważnym elementem projektu jest także upowszechnienie wiedzy o tej postaci w wybrany przez siebie sposób: stworzenie wystawy, wydanie gazetek i broszur, napisanie artykułu, przygotowanie stron internetowych, fanpage'ów w mediach społecznościowych, nagranie filmu, organizowanie spotkań ze świadkami historii, debat, wystawianie spektakli, rekonstrukcji historycznych, happeningów itd.

Pozostawienie śladu

Kolejnym etapem projektu jest pozostawienie trwałego śladu upamiętniającego wybranego bohatera i jego dokonania. Przykładem takiego upamiętnienia może być inicjatywa nadania imienia danego bohatera ulicy czy innemu miejscu w przestrzeni publicznej, w tym nadanie imienia szkole lub drużynie harcerskiej, postawienie pomnika, posadzenie drzewa, poświęcenie jej miejsca w muzeum regionalnym lub szkolnej izbie pamięci, namalowanie graffiti, zaprezentowanie filmu na YouTube, umieszczenie hasła w Wikipedii, itp.

Przesłanie sprawozdania

Uczestnik zobowiązany jest do przesłania sprawozdania i dokumentacji związanej z wybranym bohaterem. Informacje o bohaterach zakwalifikowanych do projektu zostaną umieszczone na mapie internetowej.

Kontakt do organizatorów:

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach
Projekt edukacyjny „Kamienie Pamięci”
ul. Józefowska 102, 40-145 Katowice
tel. (32) 207 07 00, mail: angelika.blinda@ipn.gov.pl

Patronat honorowy:

Minister Edukacji Narodowej

Patronaty medialne:

Polska Agencja Prasowa, TVP3 Katowice, TVP Historia, Gość Niedzielny, Radio eM, Polskie Radio Katowice.

PLIKI DO POBRANIA

[Przewodnik po projekcie \(pdf, 314.84 KB\) 20.09.2018 14:00](#)

[Regulamin X EDYCJI PROJEKTU KAMIENIE PAMIĘCI - „HARCERZE NIEPODLEGŁEJ” \(pdf, 262.37 KB\) 20.09.2018 14:00](#)

[Sprawozdanie z realizacji \(pdf, 321.34 KB\) 20.09.2018 14:00](#)

[Ulotka. \(pdf, 3.81 MB\) 30.10.2018 12:39](#)

[Lista uczestników X edycji projektu edukacyjnego Kamienie Pamięci - „Harczerze Niepodległej”. \(pdf, 216.29 KB\) 13.05.2019 12:41](#)